

דף ק"ב

כל חרון אף עושה רושם מעם זכה אהרן לכהונה

הגמרא הביאה בשם רב, שמשו רבנו בשבעת ימי המילואים היה כהן גדול. וכעת

מביאה שתנאים נחלקו בזה. ששנינו בברייתא, שבזמן שה' נגלה למשה ובקש לשלחו אל פרעה משה שהרגיש שאינו ראוי להוציא את בני ישראל ממצרים סירב כמה פעמים. "וַיִּחַר אֶף ה' בְּמֹשֶׁה" רבי יהושע בן קרחה אומר שכל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם, וזה לא נאמר בו רושם. רבי שמעון בן יוחי אומר אף זה נאמר בו רושם, שאהרון היה ראוי להיות לוי ומשם זכה לכהונה. שנאמר "הָלֹא אֶהְיֶה אֶחָיד הַלְוִי" והלא אהרן הוא כהן? הקדוש ברוך הוא אמר למשה אני אמרתי אתה כהן והוא לוי, עכשיו הוא כהן ואתה לוי.

חכמים אומרים, שמשו לא נתכהן¹⁶⁰¹, חכ"א לא נתכהן משה אלא ד' ימי המילואים וי"א לא פסקה כהונה אלא מזרעו

אלא שבעת ימי המילואים בלבד. ויש

אומרים לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה, אבל הוא היה כל ימיו כהן. שנאמר: "וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים בְּנֵיוֹ וְקָרְאוּ עָלָיו שֵׁבֶט הַלְוִי". ואומר: "מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשִׁמְוֵאל בְּקָרְאֵי שְׁמוֹ"¹⁶⁰². מהו ואומר?, אם תאמר שהכתוב בדברי הימים נאמר לדורות, ליחס את הדורות הבאים ולכן לא נאמר בו שמשו היה לוי, ואין ממנו ראייה שהוא היה כהן. יש ראייה שמשו היה כהן מהכתוב: "מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשִׁמְוֵאל בְּקָרְאֵי שְׁמוֹ".

הגמרא שואלת, האם בכל חרון אף שבתורה נאמר רושם, אם כן מהו הרושם בכתוב:

"וַיֵּצֵא מֶעַם פְּרָעָה בְּחָרֵי אָף", ומה משה אמר לפרעה? אמר ריש לקיש

שמשו סטר לפרעה על לחיו. שואלת הגמרא, והרי ריש לקיש אמר על הכתוב "וַיִּצְבֹּתָ לְקִרְאָתוֹ עַל שְׁפַת הָיָר", שהקב"ה אמר למשה פרעה הוא מלך, והסביר לו פנים, הכון לקראתו לפי גדולתו. ורבי יוחנן אמר שהקב"ה אמר למשה פרעה הוא רשע והעיז פניו בו, עמוד לקראתו למלחמה ולדבר עזות? ואומרת הגמרא שיש להפוך את דברי רבי יוחנן

¹⁶⁰¹ ולא פסקו לו כהונה מעולם. רש"י.

¹⁶⁰² ורב אמר שמשו רבינו היה כהן גדול כיש אומרים. רש"י.

ודברי ריש לקיש.

אמר רבי ינאי, לומדים שיש לחלוק למלכים כבוד, ממה שאמר משה לפרעה: "וְיָרְדוּ כָל עַבְדֶּיךָ אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲוִּי לִי לֵאמֹר וכו'", ואילו פרעה לא אמר כן¹⁶⁰³. רבי יוחנן אמר שלומדים מהכתוב באלהו: "וַיֵּד ה' הִיָּתָה אֶל אֱלֹהֵיו וַיִּשְׁנֶס מִתְּנִי וַיַּרְץ לִפְנֵי אַחָאָב עַד בֶּאֱכָה וַיִּרְעָאֶלָה", שרץ ברגל לפני אחאב.

עולא א' שמשה בקש מלכות לזרעו ולא נתנו לו
אמר עולא, נאמר במשה: "וַיֹּאמֶר אֶל תִּקְרַב הָלֶם", ואין הלום אלא מלכות שנאמר: "וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וכו'" ומי בִּיתִי כִּי הִבִּיאֲתָנִי עַד הָלֶם", מכאן שמשה רבינו בקש מלכות ולא נתנו לו. הקשה רבא ממה ששנינו, רבי ישמעאל אומר שיבמה של אלישבע, משה, היה מלך? אמר רבא, כך אמר עולא, שמשה רבינו בקש מלכות לו ולזרעו ולא נתנו לו.

פוסקים גדולה לאדם ולזרעו ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו
שואלת הגמרא, האם בכל מקום שנאמר הלום הוא לדורות? הרי כתוב בשאול "הָבֹא עוֹד הָלֶם אִישׁ", ורק הוא היה המלך ולא זרעו? עונה הגמרא, שאבנר בן נר המליך את איש בשת בנו של שאול שמלך שנתים אחרי מותו. או שנאמר שפסקו מלוכה עולמית לשאול ולזרעו, אבל כשעבר על ציווי ה' המלוכה לא נתקיימה אפילו בו עצמו. כמו שרבי אלעזר אמר בשם רבי חנינא שלומדים מהכתוב באיוב "לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו וְאֶת מַלְכִּים לִכְסֹּא וַיִּשְׁיֵבם לִנְצַח וַיִּגְבְּהוּ" "וְאִם אֲסוּרִים בְּזָקִים יִלְכְּדוּן בְּחִבְלֵי עֲנִי" שבשעה שפוסקים גדולה לאדם, פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו.

במנחה נא' "כל זכר" לרבות בע"מ
למדנו במשנה, שכהנים בין בעלי מומים קבועים ובין בעלי מומים עוברים, חולקים בקרבנות ואוכלים מהם. ושנינו בברייתא, נאמר במנחה: "כָּל זָכָר בְּבִנְי אֶהְרֹן יֹאכְלֶנָה" לרבות כהנים בעלי מומים. ולמה? אם לאכילה, הרי כבר נאמר: "לֶחֶם אֱלֻקִּי מִקֶּדְשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים וּמִן הַקֶּדְשִׁים יֹאכֵל"? אלא

1603 ואפ' שבסוף נאמר בפרעה עצמו "ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו" וגו'.

לחלוקה, ליטול חלק כאחד הכשרים. ובברייתא אחרת שנינו על הכתוב
 בחטאת "כָּל זָכָר בִּפְהֶגְנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא", לרבות בעלי
 מומין. ולמה? אם לרבות לאכילה ולחלוקה, הרי למדים זאת ממנחה?
 אלא לרבות שלא רק כהן תם שנעשה בעל מום חולק ואוכל בקדשים,
 אלא גם בעל מום מעיקרו.

ובאשם נא' "כל זכר" בין בע"מ ובברייתא שלישית שנינו, נאמר באשם:
 קבוע בין בע"מ עובר "כָּל זָכָר בִּפְהֶגְנִים יֹאכַלְנוּ", לרבות בעל מום.
 ולמה? אם לאכילה ולחלוקה ולבעל מום מעיקרו, הרי כבר אמור? אלא
 לרבות, שלא רק כהן שהייתי אומר שלא רק כהן בעל מום קבוע אוכל
 וחולק בקדשים, אלא אף בעל מום עובר¹⁶⁰⁴. שואלת הגמרא, הרי יותר
 מסתבר להתיר בעל מום עובר באכילת קדשים יותר מבעל מום קבוע?
 אמר רב ששת, שיש להפוך את הדברים שמ"כָּל זָכָר" לומדים שאפילו
 בעל מום קבוע אוכל. רב אשי אמר שאין צורך להפוך את הדברים.
 וצריכים את הכתוב מ"כָּל זָכָר" ללמד שאפילו בעל מום עובר חולק
 ואוכל בקדשים. מפני שהייתי אומר שהתורה התירה לבעל מום קבוע
 לחלוק ולאכול בקדשים, משום שאין לו היתר לאכול בקדשים. אבל
 בעל מום עובר אינו אוכל כל זמן שלא נתקן, כמו שטמא אינו אוכל עד
 שיטהר.

כל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק למדנו במשנה, שכל כהן שאינו ראוי
 בבשר לעבודה, אינו חולק בבשר. שואלת הגמרא,
 הרי בעל מום שאינו ראוי לעבודה חולק? ועוד קשה, האם כל כהן שראוי
 לעבודה חולק, הרי טמא אינו חולק בקרבנות ציבור אפילו שהוא ראוי
 לעבודה¹⁶⁰⁵? עונה גמרא, הכוונה של התנא היא שכל כהן שראוי לאכילה
 חולק. שואלת הגמרא, הרי קטן ראוי לאכילה ואינו חולק? עונה הגמרא,
 שהתנא אמר רק שכל כהן שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בבשר, אבל
 לא אמר שכל הראוי לאכילה חולק. ואומרת הגמרא שעכשיו שאומרים

1604 וי"ל שכיון שמצא' בתם ונעשה בעל מום שאין חילוק בין אכילה לחלוקה ה"ה לבעל מום מעיקרו. וא"ת
 שכאן משמע שלומדים את מנחה חטאת ואשם זה מזה. ובטבול יום בדינו של ר"א בר' שמעון מצריכים ג' כתובים
 למנחת ישראל וחטאת וחזה ושוק. תוס'.

1605 תוס' שואלים על מה שהקשו מטמא בקרבנות ציבור שהיא בעיה לעיל והיה אפ' להקשות מכהן גדול אונן
 וראוי לעבודה שאינו חולק, שהוא דבר פשוט לעיל בתחילת הפ' כמו ששנינו בברייתא מפורשת. תוס'.

שהתנא התכוון רק למה שהוא אמר במפורש, ולא לדיוק שאפשר לדייק מדבריו. אפשר לפרש כמו שפירשנו מקודם, שמי שאינו ראוי לעבודה אינו חולק. ולא קשה מטמא, מפני שהתנא לא דיבר על טמא. ולא קשה מבעל מום, מפני שהתורה ריבתה את בעל מום.

למדנו במשנה, שאפילו מי שהיה טמא בשעת זריקת דמים וטהור בשעת הקטר חלבים, אינו חולק. ואומרת הגמרא, שמכאן נדייק שמי שהיה טהור בשעת זריקת דמים וטמא בשעת הקטר חלבים, חולק. והמשנה נשנתה שלא כאבא שאול. שאומר בברייתא, שלומדים מהכתוב: "הַמְקָרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֶלֶב מִפְּנֵי אֶהְרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמִנְה" שכהן אינו חולק בקדשים עד שיהיה טהור משעת זריקה עד שעת הקטרת חלבים¹⁶⁰⁶.

הסתפק רב אשי, לדברי אבא שאול, מה יהיה הדין בכהן שנטמא אחרי זריקת הדם, ונטהר לפני הקטרת האימורים. האם הוא חולק, כיון שהוא טהור גם בשעת זריקה וגם בשעת ההקטרה. או שאינו חולק, מפני שצריך שיהיה טהור משעת הזריקה ועד שעת ההקטרה?. ונשארה הגמרא בתיקו.

אמר רבא¹⁶⁰⁷, למדתי דין זה מרבי אלעזר ברבי שמעון "לכהן המקריב אתה" בא הקרב ואכול שאמר לעצמו בבית הכסא. יש לדון אם טבול יום בא ואמר לכהן טהור מאותו בית אב, תן לי חלק ממנחה של ישראל ואוכל הלילה כשלא אהיה טבול יום. יכול לומר לו, ומה אם במקום שיפה כחו בחטאת עצמו, שהכהן המחוייב חטאת מביאו ומקריב אפילו במשמר שאינו שלו ועבודתה ועורה שלו¹⁶⁰⁸, נדחה מחטאת ישראל, שטבול יום אינו אוכל בה¹⁶⁰⁹. מקום שהורע כתר של כהן במנחתו, שאם

1606 והת"ק סובר ש"ל תהיה שוק הימין למנה" נאמר על המקריב את דם השלמים כמו ש"ש או' במסכת חולין (דף קלב:) כל כהן שאינו מודה בעבודה אינו חולק בכהונה שנאמר המקריב את דם השלמים. אין לי אלא זריקה מניין לרבות הקטר חלבים ת"ל ואת החלב מניין לרבות שאר כל עבודות ת"ל מבני אהרן עבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה אינו חולק בכהונה. רש"י.

1607 בשיטמ"ק גרס רב ולא רבא.

1608 בפרק הגזול בב"ק (דף קט:) מניין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל ובא בכל אות נפשו ושרת ומניין שעבודתה ועורה שלו ת"ל ואיש את קדשיו לו יהיו. רש"י.

1609 שטבול יום אינו חולק בה מהכ' (ויקרא ו) הכהן המחטא אותה יאכלנה והעמידו לעיל יחלקנה.

התנדב מנחה והקריב אינו אוכל אפילו אם הוא טהור שהיא כליל, אינו
 דין שנדחה ממנחת ישראל. והטבול יום יכול להשיב, ומה אם דחיתני
 מחטאת ישראל, שכשם שיפה כחי כך יפה כחך, תדחיני ממנחה, שכשם
 שהורע כחי כך הורע כחך, שהרי מנחת כהן היא כליל ואינה נאכלת?
 והכהן הטהור יכול לומר לו, שהכתוב אומר: "וְכָל מִנְחָה וְכוּ" לַכֹּהֵן
 הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִהְיֶה", בא הקרב ואכול.

ואם כהן טבול יום אומר לכהן טהור, תן לי
 מחטאת ישראל ואוכל. ואמר לו ומה במקום
 שהורע כחי במנחתי, דחיתך ממנחת ישראל. מקום שיפה כחי בחטאתי,
 אינו דין שאדחה אותך מלחלוק עמי בחטאת ישראל. והטבול יום אומר
 לו, ומה אם שדחיתני ממנחת ישראל, שכשם שהורע כחך כך הורע כחי,
 תדחיני מחטאת ישראל, שכשם שיפה כחך כך יפה כחי? הרי הוא אומר:
 "הִפְתָּן הַמִּחְטָא אֹתָהּ יֹאכְלָנָה", בא חטא ואכול.

ואם כהן טבול יום אומר לכהן טהור, תן
 לי מחזה ושוק ואוכל לערב. ואמר לו, ומה
 במקום שיפה כחך בחטאתך, שכל בשרה נאכל לכהן, דחיתך מחטאת
 ישראל. מקום שהורע כחך בשלמים, שאין לך בהן אלא חזה ושוק
 אינו דין שאדיחך. והטבול יום יאמר לו, מה אם דחיתני מחטאת, שכן
 הורע כחי אצל נשי ועבדי, שאיני יכול להאכילם בשר חטאת, תדחיני
 מחזה ושוק, שכן יפה כחי אצל נשי ועבדי, שאני יכול להאכילם חזה
 ושוק¹⁶¹⁰? הרי הוא אומר: "לִפְתָּן הִזְרַק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה",
 בא זרוק ואכול. יצא טבול יום קוליו וחמוריו, שהיה דורש על ראשו,
 אונן מימינו, מחוסר כפרה משמאלו, שגם הם אינם ראויים לעבודה ונדחו
 מהכתובים האלו.

הקשה רב אחאי¹⁶¹¹, מדוע רבי אלעזר
 ברבי שמעון לא הביא את הדין בטבול יום
 בבכור נא' "ובשרם יהיה לך" 9א' לכהן אחר

1610 תוס' שואלים למה לא אמרו כמו שאמרו לעיל ל ומה אם דחיתני מחטאת שכשם שיפה כחי כך יפה כחך
 תדיחני מחזה ושוק שכשם שהורע כחי כך הורע כחך. תוס'.

1611 בכל מקום לשונו משונה כמו שמצאנו בכתובות (דף ב:) פשיט רב אחאי ומתוך כך רבינו שמואל היה אומר
 שהוא רב אחאי שעשה את השאלות שהיה מרבנן סבוראי שאחרי רבינא ורב אשי. הוסיף הוראה וכתבו אחרי כן
 דבריו בסוף הש"ס. אבל בההיא דכתובות מצאנו את רב אשי שמדבר אחריו. תוס'.

שאמר, תן לי מבכור ואוכל לערב. והטהור אמר לו ומה במקום שהורע כחי בחטאת אצל נשי ועבדי דחיתיך מחטאת ישראל, מקום שיפה כחי בבכור שכולו שלי, אינו דין שאדחך ממנו. והטבול יום יאמר לו, מה אם דחיתני מחטאת שכשם שהורע כחך כך הורע כחי. תדיחני מבכור שכשם שיפה כחך כך יפה כחי? והטהור יאמר לו שהכתוב אומר: "אֲבָכֹר וכו' אֶת דָּמִם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וכו' וּבִשְׂרָם יִהְיֶה לָּךְ", בא זרוק ואכול¹⁶¹². ורבי אלעזר ברבי שמעון לא הזכיר את המקרה הזה, מפני שאפשר להקשות על דברי הכהן הטהור שלא כתוב "וּבִשְׂרָם יִהְיֶה לָּךְ" לכהן הזורק, אלא "וּבִשְׂרָם יִהְיֶה לָּךְ", אפילו לכהן אחר.

הגמרא שואלת, איך רבי אלעזר ברבי שמעון אמר לעצמו את הדין בבית הכסא, והרי אמר רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן, בכל מקום מותר להרהר בדברי תורה, חוץ ממרחץ ומבית הכסא? עונה הגמרא, שרבי אלעזר ברבי שמעון היה שקוע בלימודו ומהרהר בו בכל זמן, והרהר בה לאונסו בבית הכסא.

¹⁶¹² ואע"ג דאין בכור נאכל במחלוקת שאינו ניתן לאנשי משמר אלא לכל כהן שירצה כתרומה וכפדיון הבכור מיהו תיפוק לן מינה דלא יתנו בכור אלא למי שראוי לעבודה באותה שעה.